

Łk 2,41-52

Tłumaczenie:

41. *A jego rodzice udawali się co roku do Jerozolimy na święto Paschy.*

42. *Gdy [Jezus] osiągnął wiek dwunastu lat,*

wstąpili [rodzice z Jezusem] do Jeruzalem zgodnie ze zwyczajem tego święta.

43. *A Jezus, chłopiec, pozostał w Jerozolimie po upłynięciu dni [święta Paschy] – jego rodzice o tym nie wiedzieli i (oni) byli [już] w drodze powrotnej*

44. *Przeszli dzień drogi sądząc, że (on) jest [gdzieś] w karawanie i szukali go wśród krewnych i znajomych.*

45. *A ponieważ [go tam] nie znaleźli, powrócili do Jeruzalem, żeby go szukać.*

46. *(I stało się, że) po trzech dniach znaleźli go, gdy siedział w świątyni pośrodku nauczycieli – słuchał ich i pytał (ich).*

47. *A wszyscy przysłuchujący się mu nie mogli wyjść ze zdumienia nad [jego] pojętnością i [udzielanymi przez niego] odpowiedziami.*

48. *Kiedy zobaczyli go [jego rodzice] byli zaszokowani, a matka jego powiedziała do niego:*

Synu! Dlaczego zrobiłeś nam coś takiego?! (Oto) twój ojciec i ja z lękiem szukaliśmy ciebie.

49. *A [on] powiedział im:*

Z jakiego powodu szukaliście mnie?

Nie wiedzieliście, że powinienem być [obecny] w tych [rzeczach], które należą do mojego Ojca?

50. *Lecz oni nie zrozumieli tego słowa, które im powiedział.*

51. *I zstąpił z nimi,*

przyszedł do Nazaretu i był im posłuszny.

A jego matka przechowywała te wszystkie słowa w swoim sercu.

52. *Jezus nabierał mądrości, dojrzewał fizycznie i zyskiwał łaskę u Boga i u ludzi.*

Komentarz do tłumaczenia:

[...] – oznaczają wyrazy, których nie ma w tekście, ale są domyślne w nim zawarte

(...) – wyrazy występują w tekście, ale można je pominąć ze względu na polską składnię (są zbędne)

w.42. i 52. *Wstąpili i zstąpił* tworzą ramy dla opowiadania o wydarzeniach związanych ze Świętem Paschy. Jerozolima leży na wysokości ok. 800 m. n.p.m. i trzeba dosłownie wstąpić na górę, żeby wejść do miasta – w języku biblijnym to wstępowanie i zstępowanie jest też związane z przekonaniem o szczególnej obecności Boga w Świątyni Jerozolimskiej, a więc zbliżaniem się do Boga.

w.47. *nie mogli wyjść ze zdumienia* jest próbą oddania słowa *eksistanto*, które łączy w sobie zaskoczenie, zdumienie i strach (por. Łk 8,56 i 24,22).

w.48. *w tych [rzeczach]* nastrocza trudności interpretacyjnych – czy chodzi lokalnie o świątynię, czy o ogół spraw i aktywności powiązanych ze świątynią i pobożnością. Tłumaczenie pozwala na szersze rozumienie.

Obramowanie fragmentu:

Fragment Łk 2,41-52 powinien być połączony z Łk 2,(39-)40 – wtedy Łk 2,39.40 i 51.52 tworzyłyby ramy analizowanego fragmentu (Nazaret, rozwój dziecka/chłopca Jezusa). Omawiany fragment kończy tzw. prehistorię, czy też opowiadania o narodzeniu i dzieciństwie Jezusa – od 3,1 opisane jest wystąpienie Jana Chrzciciela (wspólnie wszystkim Ewangeliom), chrzest Jezusa, kuszenie i początek publicznej działalności (od głoszenia w Nazarecie).

Komentarz:

41. Dorośli Żydzi (mężczyźni) byli zobowiązani do pielgrzymowania do Jerozolimy przynajmniej raz w roku na Święto Paschy (pozostałe dwa święta i opis Paschy – 5. Mojż 16,1-17). Podróżowanie obojga rodziców podkreśla ich pobożność i wierność Prawu.

42. Nie mamy pewności w jakim wieku chłopcy żydowscy w tamtych czasach uzyskiwali pełnię praw religijnych (Bar micwa trzynastoletnich chłopców jest zwyczajem z XIV wieku). W Cesarstwie Rzymskim można się doszukać cezury w okolicy wieku 13 lat. Wtedy 12-letni Jezus byłby wzięty przez rodziców rok wcześniej, żeby przyzwyczajał się do wzięcia na siebie religijnych obowiązków dorosłego mężczyzny.

Łukasz posługuje się dwoma nazwami Świętego Miasta – Jerozolima (hellenistyczna) i Jeruzalem (semicka). Tylko w dziele Łukasza (Łk-Dz) mamy 88 wystąpień nazwy Jerozolima ze 138 w całym NT – stanowi ona oś całego opowiadania Łk i Dz. Wstępowanie do Świętego Miasta jest zapowiedzią wydarzeń paschalnych – Łukasz używa określenia Jeruzalem, które akcentuje teologiczny wymiar opowiadania. Centralna sekcja całego dzieła Łukasza to podróż Jezusa do Jerozolimy (9,51-19,27) i w tym kontekście trzeba czytać omawiany fragment (adresat jest obeznany z Ewangelią – Łk 1,4).

43. Jezus pozostaje w Jerozolimie po zakończeniu uroczystości świątecznych, które wydaje się, że trwały tydzień. Pojawia się określenie Jezusa jako *pais* - chłopiec, co stanowi wyraźną zmianę względem Łk 2,40 (*paidion* – dziecko), podkreślając dorastanie Jezusa.

Rodzice nie wiedzieli o tym, że Jezus pozostał w Jerozolimie – niektóre tłumaczenia oddają *egnoosan* przez “nie zauważyli” itp., ale wydaje się to wątpliwe. Kontekst

fragmentu wyraźnie wskazuje na to, że nie mieli o tym pojęcia i nie rozumieli tego, co się zdarzyło nawet po odnalezieniu Jezusa (2,45.50.51).

44. Szacuje się, że podróż pielgrzymą z Galilei do Jerozolimy mogła trwać około trzech dni, a podróżowanie w karawanie pielgrzymów było czymś oczywistym, ze względu na niebezpieczeństwa i niewygody podróży.

45. Przypuszczenie rodziców okazało się bezpodstawne i konieczny był powrót do Jerozolimy – Jezusa nie znaleźli ani wśród krewnych, ani wśród znajomych.

46. Werset sugeruje, że dopiero po trzech dniach zaczęli szukać w Świątyni – tak, jakby było to najmniej odpowiednie miejsce. Znaczenie trzech dni nie jest tu do końca jasne i podkreśla raczej niezrozumienie rodziców Jezusa, niż szczególne Boże działanie.

Znajdują Jezusa w Świątyni Jerozolimskiej siedzącego w środku/pośród nauczycieli. Niektórzy z nauczycieli Prawa mieli nauczać w krużgankach Świątyni Jerozolimskiej. Jezus słuchał i pytał – była to ówczesna metoda dydaktyczna, która zarówno w nauczaniu, jak i zdobywaniu wiedzy kładła nacisk na umiejętne stawianie pytań. Treścią nauczania była z pewnością Tora (Prawo Mojżeszowe) i jego stosowalność oraz interpretacja pozostałych Pism i zwyczajów judaizmu. Jezus siedzący w środku jest w centrum uwagi nauczycieli.

47. Słuchający Jezusa reagują zaskoczeniem i zdumieniem na jego zdolności – pojętność i udzielane odpowiedzi. Jezus jako chłopiec wykazuje się pojętnością i inteligencją, która zaskakuje słuchających go ludzi.

48. Reakcja rodziców podkreśla rozdźwięk pomiędzy ich postrzeganiem Jezusa, a tym, co się wydarza i co widzą.

12-letni Jezus był zobowiązany według Prawa do posłuszeństwa rodzicom i taki wyrzut można dostrzec w wypowiedzi Marii, która podkreśla cierpienie, spowodowane przez to, że Jezus pozostał w Jerozolimie.

49. Słowa Jezusa z wersetu 49. wydają się być w centrum całej historii – są to pierwsze słowa Jezusa w całej Ewangelii Łukasza. Co intrygujące, są odpowiedzią w formie pytania na zarzuty stawiane przez Marię.

Pierwsze pytanie należałoby rozumieć jako zakwestionowanie sensu szukania i pytania o to, dlaczego w ogóle musieli go szukać i to trzy dni.

Druga wypowiedź wskazuje na to, że Maria i Józef powinni byli od razu wiedzieć, gdzie szukać Jezusa. Użyty czasownik *dei* (należy, powinno się) może czasem wyrażać u Łukasza konieczność związaną z działaniem Boga, rodzaj boskiej konieczności (patrz Łk 4,43, 9,22, 24,44).

Wypowiedź Jezusa stoi również w kontraście do wypowiedzi Marii z w.48. – Ojciec mój, a ojciec twój. Historia o 12-letnim Jezusie w Świątyni wyraźnie wskazuje na zapowiedź narodzenia Jezusa (Łk 1,31-33), gdzie jego pochodzenie jest jasno określone i powinno być dla jego rodziców oczywiste.

Jak wspomniano przy komentarzu do tłumaczenia, dokładne wyjaśnienie drugiej części wypowiedzi Jezusa nie jest takie łatwe – można ją tłumaczyć jako wskazanie na świątynię (dom Ojca), albo na rzeczy/sprawy, należące/związane z Ojcem. W każdym

razie wyjaśnia to oczywistość obecności Jezusa w Świątyni Jerozolimskiej, gdzie kult, rozważanie Prawa i tradycji oraz modlitwa odgrywały ważną rolę.

50. Sami rodzice Jezusa nie rozumieją jego słów. Kontynuację niezrozumienia misji i posłannictwa Jezusa czytelnik Ewangelii napotka później w 4,14-30, wystąpieniu Jezusa w synagodze w Nazarecie, gdzie zostanie z wściekłością odrzucony, jak i w całej Ewangelii – nawet w przedostatniej scenie z uczniami po zmartwychwstaniu (Łk 24,36-49) uczniowie jeszcze wiele nie rozumieją i Jezus udziela im zdolności zrozumienia Pism (Łk 24,45). Motyw niezrozumienia misji i osoby Jezusa jest obecny w całej Ewangelii, począwszy od omawianego fragmentu (względnie od 2,33).

51. Jezus okazuje posłuszeństwo rodzicom zgodnie z Prawem, wracając z nimi do Nazaretu. W historii o 12-letnim Jezusie w Świątyni Jerozolimskiej widać podobne napięcie względem przestrzegania Prawa, co przy późniejszych dyskusjach np. o przestrzeganiu sabatu (Łk 6,1-5.6-11 – zwłaszcza werset 5.), gdzie pozorne nie stosowanie się przez Jezusa do nakazów (zwł. tradycji ustnej) jest wyjaśnione głębszym sensem przykazań.

Łk 8,19-21 podkreśla, że pierwszeństwo przed więziami krwi mają więzi pomiędzy słuchającymi i wykonującymi Słowo Boże.

Maria zachowywała te słowa w swoim sercu – ten fragment może wskazywać na źródła autora trzeciej Ewangelii, który w prologu do dzieła wskazywał na korzystanie z relacji świadków i posługiwanie się warsztatem starożytnego historyka (choć przy porównaniu np. z tradycją z Mt 2,13-23 pojawia się wiele niejasności). Podobne określenie: Łk 2,19.

52. Ostatni fragment omawianego tekstu zapełnia lukę pomiędzy historiami dzieciństwa Jezusa, a rozpoczęciem przez niego działalności w wieku około 30 lat (Łk 3,23). Narrator podkreśla wzrastanie w mądrości i łasce (życzliwości, przychylności) oraz dojrzałości fizycznej – to, że chłopiec Jezus rozwijał się pod każdym względem i dojrzewał (podobne sformułowanie w I Sam 2,26).